

De pilotexamens geschiedenis nieuwe stijl

NEGEN AANBEVELINGEN VOOR DE LESPRAKTIJK

1. Besteed geen overdreven aandacht aan het leren van de tien tijdvakken, deze worden niet getoetst.

2. Zorg dat leerlingen de tijdsindeling van de periodes kennen.

De vijf 'klassieke' periodes dienen als indeling voor de vragen op het examen.

- Enkele vragen onder het kopje van een bepaalde periode beslaan ook andere periodes of zijn periode-overstijgend. Maak leerlingen er attent op dat de periode-indeling op de examens slechts een algemene leidraad is. Zie hieronder bij 5.
- De vroegmoderne tijd wordt gerekend van ca 1500 tot ca 1800; moderne tijd gaat van 1800 tot na 1950 (tijdvak 8, 9 en 10).
- De industriële revolutie valt volgens examenprogramma onder tijdvak 8 (moderne tijd). De industriële revolutie wordt onder dat kopje moderne tijd bevraagd, maar een enkele keer ook onder vroegmoderne tijd (vergelijking agrarische en industriële maatschappij).

3. Besteed in lestijd de meeste aandacht aan vroegmoderne en moderne tijd.

Over deze twee periodes zijn de meeste scorepunten te behalen.

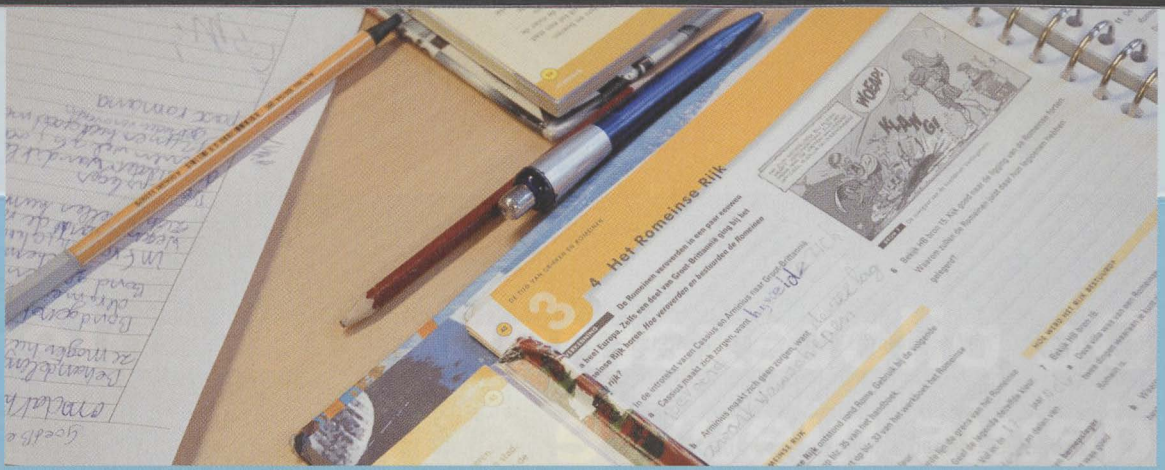
4. Zorg dat leerlingen alle 49 kenmerkende aspecten kennen en begrijpen.

- Leerlingen moeten een voorbeeld bij elk kenmerkend aspect kunnen noemen.
- Leerlingen moeten een kenmerkend aspect kunnen herkennen in de introtekst bij vraag of in een bron (tekst, beeld of statistiek).
- Leerlingen moeten kunnen uitleggen waarom een voorbeeld bij het kenmerkend aspect hoort.
- Leerlingen moet geleerd worden dat ze bij 'onbekende' voorbeelden niet in verwarring raken, maar aanknopingspunten moeten zoeken voor het achterliggende kenmerkende aspect en daarmee het onbekende voorbeeld in de tijd moeten plaatsen.
- Leerlingen moeten een omschrijving/definitie paraat

hebben van de (begrippen) in de kenmerkende aspecten. Van een aantal begrippen uit de kenmerkende aspecten moeten ze ook de veranderende betekenis weten in verschillende tijdvakken/periodes (zie hieronder bij 6).

- Op basis van huidige pilots is niet te voorspellen welke kenmerkende aspecten wel en welke niet ge-

vraagd zullen worden.

- Ten aanzien van periodes met weinig kenmerkende aspecten (prehistorie, oudheid, middeleeuwen) worden (in varianten) steeds dezelfde zaken getoetst. Respectievelijk: bronnen, steden, wetenschappelijk denken, overgang Romeinse Rijk – middeleeuwen, feodalisme, invloed kerk.
- Leerlingen moet gewezen worden op de samenhang tussen de afzonderlijke kenmerkende aspecten. Ze moeten afzonderlijke kenmerkende aspecten beargumenteerd met elkaar in verband kunnen brengen.
- Leerlingen moeten kunnen aangeven dat enkele kenmerkende aspecten voorbeelden/uitwerkingen zijn van andere kenmerkende aspecten.

5. Zorg dat leerlingen de kenmerken van de kenmerkende aspecten kennen.

- Leerlingen moeten van elk kenmerkend aspect de oorzaken en gevolgen kennen, conform domein A van het examenprogramma.
- Veel examenvragen vragen een inhoudelijke invulling van kenmerkende aspecten die verder gaat dan de algemene beschrijving in het examenprogramma.
- Uit de correctievoorschriften bij de examens maken de vragenstellers duidelijk hoe een bepaald begrip of verschijnsel uit een kenmerkend aspect gedefinieerd moet worden en welke specifieke kenmerken bij een begrip horen.

6. Leer leerlingen 'historische overeenkomsten en verschillen' door de eeuwen heen.

- Binnen een periode worden regelmatig tijdvakoverstijgende vragen gesteld.
- Een aantal vragen worden 'periode-overstijgend' gepresenteerd. In havo-2007 staan deze vragen onder het kopje 'Door de eeuwen heen'. Maar onder de periodekopjes komen ook 'tijdvak- en periode-overstijgende' vragen voor.
- Soms zijn deze vragen direct ontleend aan de (begrippen binnen de) kenmerkende aspecten van het examenprogramma (slavernij oudheid, transatlantische slavenhandel).
- Soms zijn deze vragen niet direct ontleend aan het examenprogramma, maar worden verschillende kenmerkende aspecten met elkaar in verbinding gebracht

(scheiding kerk en staat in de middeleeuwen en in de moderne tijd, denken in renaissance koppelen aan denken in de verlichting, Nederlandse Opstand als voorloper van de achttiende eeuwse democratische revoluties).

7. Leer leerlingen dat ze de bronnen goed moeten lezen.

- Met de vragen over de bronnen zijn veel scorepunten te behalen.
- De tekstbronnen moeten vooral goed gelezen worden. De vragen bij de bronnen zijn namelijk meer tekstverklaring dan de toetsing van historische kennis of structuurbegrippen.
- Nog sterker dan in de reguliere examens zijn de titels, bijschriften en toelichtingen bij de beeldbronnen bepalend voor het beantwoorden van de vraag.

8. Minder aandacht voor structuurbegrippen en historische vaardigheden

- Er zijn relatief weinig vragen over de historische structuurbegrippen. Dit is conform de verschillen tussen het oude en het nieuwe examenprogramma: in het nieuwe examenprogramma nemen de structuurbegrippen naar kwantiteit en kwaliteit een mindere plaats in.
- De chronologie-opdrachten in de examens toetsen vooral of leerlingen bepaalde verschijnselen op de juiste chronologische volgorde kunnen plaatsen. Het goed lezen van de gegeven verschijnselen geeft leerlingen dan aanwijzingen voor het goede antwoord. De vragen toetsen niet de kennis van (dis)continuïteit en verandering of dat leerlingen bepaalde ontwikkelingen kunnen uitleggen.

9. Relatie van het verleden met heden behoeft weinig aandacht.

In Domein A (artikel 4) en Domein B (artikel 8) staat dat leerlingen de relatie tussen verleden en heden moeten kunnen aangeven.

In de examens zien we daar niets tot weinig van terug. Als er al een vraag is, dan wordt niet de kennis van causale verbanden tussen verleden en heden getoetst. Veelal gaat het om een kwestie in algemene zin (scheiding kerk en staat) of vragen aan de hand van bronnen.